by weight, followed by smooth: 20% by quantity, 24% by weight. Rough pottery comprised 11% by quantity, 17% by weight. Judging the distribution by type, it is possible to make the assumption that the investigated settlement was used the most intensively during the 1st century BC – 2nd century AD.

Based on all of the discovered pottery, the cultural layer can be dated to the 1st century BC – 11th century AD.

Darius Kontrimas

Naujosios Rėvos piliakalnis su gyvenviete

Naujosios Rėvos piliakalnis, dar vadinamas Rusų Bažnyčia, įrengtas Neries dešiniojo kranto aukštutinės terasos kyšulyje. Aikštelė keturkampė, pailga ŠR–PV kryptimi, 40x15 m dydžio, žemesniu PV galu. Jos ŠR krašte supiltas 10 m ilgio, 2 m aukščio, 11 m pločio pylimas, kurio išorinis 7,5 m aukščio šlaitas leidžiasi į 14 m ilgio, 21 m pločio, 6 m gylio griovį 7 m pločio dugnu. Šlaitai statūs, 12–35 m aukščio. Piliakalnis apaugęs pušimis, pomiškis iškirstas. PV papėdėje yra papėdės gyvenvietė. Piliakalnis ir papėdės gyvenvietė iki 2018 m. netyrinėti. Piliakalnis iki šiol buvo datuojamas II tūkst. pradžia (*LPA*, 2005, t. III, p. 376).

Vertinant vietovės reljefo ypatybes (buvusių upelių, šaltinių vietos), papėdės gyvenvietė galėjo užimti apie 11 tūkst. m^2 plotą (ribojama Neries pakrantės, statesnių šlaitų, buvusių upelių).

2005 m. žvalgytame Naujosios Rėvos piliakalnyje iškastos 4 duobės (2 duobės piliakalnio pylime, 1 aikštelėje ir 1 šlaite) bei 4 lapių olos. Piliakalnio aikštelėje iškastoje duobėje po 5 cm velėnos sluoksniu fiksuotas 5–25 cm storio tamsaus smėlio sluoksnis be radinių (spėtas kultū-

1 pav. Naujosios Rėvos piliakalnio su gyvenviete aplinkos reljefo planas: 1 – 2018 m. tirti plotai; 2 – piliakalnio teritorijos riba. D. Kontrimo brėž.

Fig. 1. Relief plan of the vicinity of Naujoji Rėva hillfort and settlement: 1 – areas excavated in 2018; 2 – boundary of the hillfort's territory.

rinis sluoksnis). Vienoje lapės oloje rasta lipdyto puodo lygiu paviršiumi šukė (*ATL 2005 metais*, 2006, p. 476).

2018 m. planuojant sutvarkyti Naujosios Rėvos piliakalnio prieigas, piliakalnio aplinkoje atlikti archeologiniai tyrimai – ištirtas 30,25 m^2 plotas (5 šurfai ir 1 perkasa) (1 pav.). Šurfai 1, 2 ir perkasa 1 tirti papėdės gyvenvietėje, o šurfas – 3 piliakalnio aikštelėje, šurfai 4 ir 5 – piliakalnio prieigose. Šurfuose 4 ir 5 kultūrinio sluoksnio neaptikta – jis čia nesusiformavęs. Šurfe 3, tirtame piliakalnio aikštelėje, kultūrinis sluoksnis taip pat neišlikęs – tikėtina, nupustytas. Įžemio horizonte fiksuotas XX–XXI a. vėlyvas įgilintas objektas.

Šurfe 1 po 20–40 cm storio dirvožemio sluoksniu fiksuotas 3–12 cm storio juodo žvyringo smėlio kultūrinis sluoksnis. Jo paviršiaus altitudė žemėja ir kultūrinis sluoksnis plonėja ŠR kryptimi. Šurfo PV dalyje kultūrinis sluoksnis siaurėja iš kraštų link PV pjūvio vidurio. Po kultūriniu sluoksniu fiksuotas 5–10 cm storio difuzinio smėlio (juodo kultūrinio sluoksnio ir įžemio smėlio) sluoksnis. Įžemio horizonte fiksuotas vienas įgilintas objektas. Kadangi visas objektas į tiriamą plotą nepateko, tiksliau interpretuoti jo kilmę kol kas sunku. Objekto užpilde buvo keturi didesni ir keli smulkūs akmenys. Du akmenys apdegę. Objekto užpilde rasta viena smulki lipdyto puodo šukė (nenustatyto tipo) ir viena lipdyto puodo grublėtu paviršiumi šukė.

Kultūriniame sluoksnyje rastos dviejų lipdytų puodų grublėtu paviršiumi sienelių šukės, 8 smulkios nenustatyto tipo keramikos šukės (15,7 g bendro svorio) ir dar viena itin smulki lipdyto puodo grublėtu paviršiumi šukė (3,38 g). Taip pat dirvožemio sluoksnio apačioje, kultūrinio sluoksnio horizonto paviršiuje rastas neaiškios paskirties titnaginis dirbinys (galbūt gremžtukas) (2 pav.).

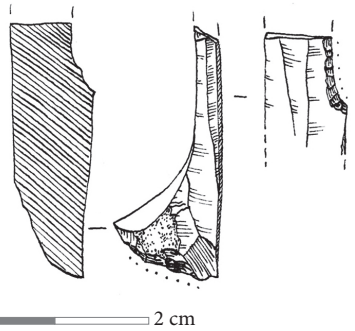

2 pav. Titnaginis dirbinys iš šurfo 1. G. Gudaitienės pieš.
Fig. 2. Flint artefacts from Test Pit 1.

Šurfe 2 po 20–25 cm storio dirvožemio sluoksniu fiksuotas 3–10 cm storio juosvo smėlio kultūrinis sluoksnis. Jis šurfe pažeistas ūkinės veiklos, neintensyvus, vietomis vizualiai sunkiai skiriamas nuo dirvožemio ribos.

Perkasa 1 tirta pirmojoje Neries terasoje esančioje piliakalnio papėdės gyvenvietėje. Didžiojoje gyvenvietės dalyje esamas paviršius yra gana nelygus (įdubimai, duobės, kauburiai) – vieta paveikta ūkinės veiklos XX a. Perkasos vietoje paviršiaus altitudė nežymiai žemėja P kryptimi. Po 18–32 cm storio dirvožemio sluoksniu fiksuotas 5–24 cm storio papėdės gyvenvietės kultūrinis sluoksnis – juodas smulkus degėsingas smėlis (3–4 pav.). Kultūrinio sluoksnio paviršiaus altitudė gana netolygi, žemėja PV kryptimi. Įžemis – rusvas, gelsvas smulkus smėlis, pereinantis į baltą dulkingą, pasiektas 36–56 cm gylyje nuo esamo paviršiaus. Jokių įgilintų objektų įžemio horizonte nefiksuota.

Iš viso perkasoje surinktos 143 keramikos šukės (548,9 g). Visos itin fragmentiškos (0,5–4 cm dydžio). Didžioji dalis smulkių šukių yra neidentifikuojamo tipo pagal paviršiaus apdirbimą – 84 vienetai (148,9 g). Absoliučią daugumą identifikuotos keramikos sudaro lipdytų puodų grublėtu paviršiumi šukės – 49

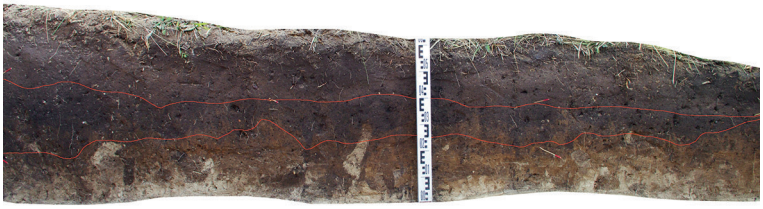

3 pav. Ištirta perkasa iš P. D. Kontrimo nuotr.

Fig. 3. The excavated trench, as seen from the S.

4 pav. Perkasos 1 R pjūvio stratigrafija. D. Kontrimo nuotr.

Fig. 4. The stratigraphy of the E section of Trench 1.

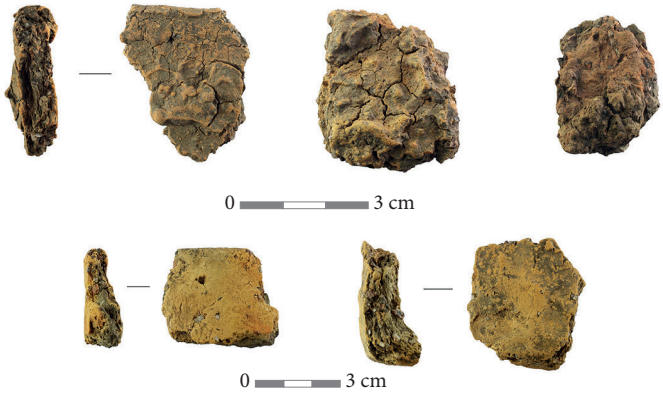

5 pav. Keramika grublėtu paviršiumi (pirmasis puodas). D. Kontrimo nuotr.

Fig. 5. Rough pottery (first pot).

6 pav. Keramika grublėtu paviršiumi (antrasis puodas). D. Kontrimo nuotr.

Fig. 6. Rough pottery (second pot).

7 pav. Keramika grublėtu paviršiumi (trečiasis puodas). D. Kontrimo nuotr.

Fig. 7. Rough pottery (third pot).

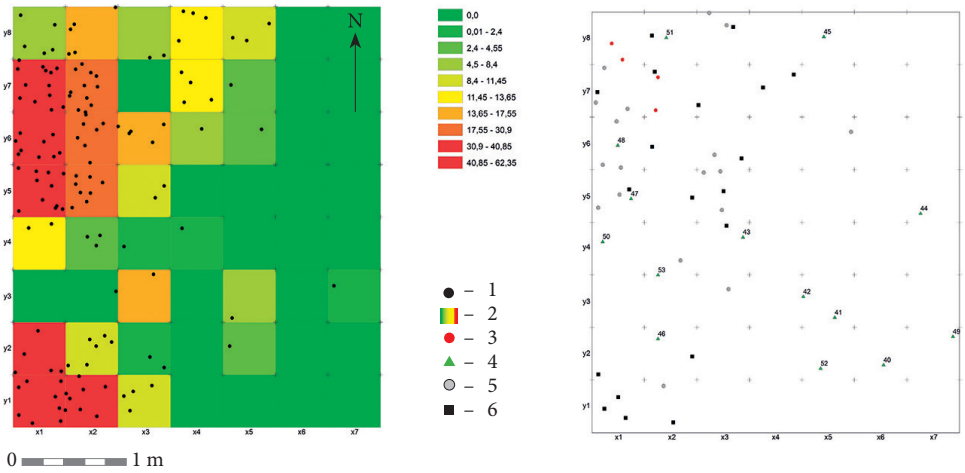

8 pav. Radinių paplitimas perkasoje 1: 1 – keramikos šukės; 2 – visos keramikos kiekis gramais; 3 – šlakas; 4 – titnagas; 5 – kaulai; 6 – molio tinkas. D. Kontrimo brėž.

Fig. 8. Distribution of the finds in Trench 1: 1 – potsherds; 2 – weight of all of the pottery in grams; 3 – slag; 4 – flint; 5 – bones; 6 – clay daub.

vienetai (335,7 g). Keramika grublėtu paviršiumi sudaro 34 % pagal šukių kiekį vienetais ir 64 % pagal bendrą šukių svorį visos surinktos keramikos. Iš visų grublėtosios keramikos šukių išskirtos trijų skirtingų puodų šukės. Pirmasis puodas – tai vėlyvoji grublėtoji keramika (puodai tiesiomis sienelėmis ir kakleliu). Šios šukės ryškiai grublėtos, rudos spalvos molio masės (5 pav.). Antrajam puodui priskirtos šukės taip pat yra vėlyvosios grublėtosios keramikos puodo tiesiu kakleliu. Šios šukės (viršutinė ir apatinė puodo dalys) neryškiai grublėtos, šviesiai rusvos molio masės (6 pav.). Trečiajam puodui priskirtos šviesiai rudos molio masės (vietomis rausvos) šukės išgaubtomis sienelėmis, jos gali būti skiriamos ankstyvajai grublėtajai keramikai (7 pav.). Identifikuotų puodų šukės datuojamos III–VIII a.

Kultūriniame sluoksnyje taip pat rastos dvi lipdytų puodų brūkšniuotu paviršiumi šukės. Itin smulkios šukės (2 cm dydžio) gali priklausyti ankstyvajai grublėtajai keramikai (brūkšniavimas po grublėtumu). Taip pat kelios rastos smulkios šukės priskirtos keramikai kruopėtu paviršiumi, lygiu paviršiumi ir apžiestosios keramikos.

Kitai masinei medžiagai priskirti molio tinko fragmentai, šlakas ir gyvūnų kaulai. Molio tinko surinkti 23 vienetai (105 g), šlako – 5 vienetai (57,1 g), gyvūnų kaulų – 22 vienetai (60,85 g). Pažymėtina, kad aptikti tik nedideli gyvūnų kaulų fragmentai. Identifikuota 14 smulkių prastai išlikusių gyvūnų kaulų fragmentų ir 3 dantys. Visi jie – žinduolių liekanos, 4 kaulo fragmentai pabuvoję ugnyje. Iki rūšies identifikuoti 3 dantys, jie priklausė dviem galvijams (1,5–2 m. ir 3–4 m.) bei senam (15–16 m.) arkliui.

Atskirą grupę sudaro titnago radiniai. Iš viso perkasoje surinkta 15 titnago nuoskalų, dirbinių neaptikta. Visos nuoskalos konkrečiam laikotarpiui nepriskiriamos – gali būti tiek akmens, tiek bronzos amžių. Dalis nuoskalų yra su labai stora baltos spalvos patina, kas rodo, kad šie radiniai ilgą laiką buvo veikiami post-depozicinių veiksnių.

Tirtame plote išsiskiria aiški radinių koncentracija perkasos V dalyje, o perkasos R dalyje aptikti tik keli radiniai. Daugiausia keramikos surinkta kv. x1/y1–y2, x2y1, x1–x2/y5–y7. Pažymėtina, kad kv. x1–x2/y3 fiksuotas vėlyvas suardymas, su kuriuo gali būti siejama ir tai, kad šiuose kvadratuose radinių nebuvo. Aiškios koreliacijos tarp kultūrinio sluoksnio storio ir radinių kiekio nėra – kultūrinis sluoksnis perkasos R ir V dalyse žymiau nesiskiria (kiek plonesnis tik perkasos PR kampe). Atsakyti į klausimą, kodėl kultūrinis sluoksnis intensyvesnis perkasos V dalyje, nepakanka duomenų. Kitos masinės medžiagos (molio tinkas, šlakas, gyvūnų kaulai) atskiros aiškesnės koncentracijos nepastebimos. Pažymėtina tik tai, kad visi šlako fragmentai aptikti perkasos ŠV kampe. Galima išskirti tik titnago nuoskalų koncentraciją R, PR perkasos dalyse (8 pav.), kur kitų geležies amžiui priskiriamų radinių neaptikta.

Atliktų tyrimų duomenimis, Naujosios Rėvos piliakalnio papėdės gyvenvietės tirta vieta galėjo būti naudota I–XIV a., tačiau be grublėtosios keramikos, aptiktos tik kelios itin smulkios kitiems tipams priskirtinos šukės (keramika brūkšniuotu, lygiu paviršiumi, apžiesta keramika), todėl tokiam datavimui pagrįsti turėtų būti atlikti išsamesni didesnių apimčių tyrimai. Kol kas tirtoji vieta galėtų būti datuojama III–VIII a. – toks datavimas pagal surinktą medžiagą kol kas kelia mažiausiai abejonių. Nors tyrimų metu aptikta titnago skalda aiškiau nedatuota, neatmestina tikimybė, kad tirtojoje vietoje galėjusi būti ir akmens amžiaus stovyklavietė.

Naujoji Rėva Hillfort and Settlement

After conducting an excavation on the grounds of Naujoji Rėva hillfort and settlement, 1 trench and 5 test pits (a total of 30.25 m^2) were excavated (Fig. 1). In Trenches 1 and 2, which were located in the settlement at the foot of the hillfort, a 3–12 cm thick, dark, sandy cultural layer from the settlement was recorded under a 20–40 cm thick layer of topsoil. The cultural layer recorded in the test pits was poor and in places lacked a clear boundary from the topsoil layer. A 5–24 cm thick cultural layer from the settlement at the foot of the hillfort was recorded under an 18–32 cm thick layer of topsoil in Trench 1 (Figs. 3–4). In all, 143 potsherds (548.9 g) were collected in the trench (Figs. 5–7). The absolute majority of the identified pottery (49 sherds weighing 335.7 g) consisted of rough sherds from hand built pots dating to the 3rd–8th centuries. The investigated site in the settlement could have been used during the 1st–14th centuries, but in addition to the rough pottery, only several especially small sherds of pottery ascribable to other types (brushed, smooth, and partly thrown) were discovered.